

Od autora bestselleru *V korunách stromov*

zmätenosť

Richard
Powers

premedia

premedia

Richard Powers

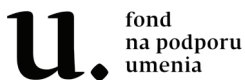
Zmätenost'

Z angličtiny preložil

Samuel Marec

premedia

Preklad tejto knihy podporil z verejných zdrojov
formou štipendia Fond na podporu umenia

Richard Powers: Zmätenosť

Prvé vydanie

Copyright © 2021 by Richard Powers
Slovak translation rights arranged with Melanie Jackson Agency, LLC
through Kristin Olson Literary Agency, s.r.o.

Translation © Samuel Marec, 2023

Slovak edition © vydavateľstvo Premedia

ISBN 978-80-8242-173-9

Tí, ktorí kontemplujú nad krásou zeme,
nachádzajú zásoby sily,
čo pretrvá tak dlho ako život samotný.

RACHEL CARSON

No a preto musíme z podobného dôvodu priznať, že zem,
slnko, mesiac, oceán a všetky ostatné veci nie sú
výnimočné, ale je ich mnoho a mnoho a mnoho.

LUKRÉCIUS, *O PRÍRODE*

ALE MOŽNO ICH aj tak nikdy nenájdeme? V jasnú jesennú noc sme periskop rozložili na verande na okraji jedného z posledných tmavých území na východe Spojených štátov. Nájst' takúto ozajstnú temnotu už nebolo ľahké a také množstvo temnoty na jednom mieste rozžiarilo oblohu. Periskop sme namierili cez medzeru v stromoch nad našim prenajatým zrubom. Robin – môj smutný, výnimočný, čerstvo deväťročný syn, ktorý nerozumie okolitému svetu, – odtiahol oko od okulára.

„Presne tak,“ povedal som. „Možno ich aj tak nikdy nenájdeme.“

Vždy som sa mu snažil hovoriť pravdu, teda ak som ju poznal a vedel som, že mu neublíži. Keď som mu klamal, aj tak to zistil.

Ale všade tam sú, je tak? Vy ste to predsa dokázali.

„Nuž, až tak úplne sme to nedokázali.“

Možno sú príliš ďaleko. Možno sú príliš stratené v tom obrovskom priestore.

Ako vždy, keď nedokázal nájsť správne slová, robil rukami veterné mlyny. Pomaly bol už čas ísť spať a ani to veľmi nepomáhalo. Položil som ruku na tú jeho divokú gaštanovú hrivu. Jej farba – rovnaká ako mala Aly.

„A čo ak by sme odtiaľ nikdy nič nepočuli? Čo by to znamenalo?“

Zodvihol ruku. Alyssa hovorievala, že keď sa sústreďuje, počuť, ako mu vo vnútri pracuje motor. Oči sa mu zúžili, hľadel do tmavej priepasti stromov pod sebou. Druhou rukou si šúchal bradu – aj to robil, keď usilovne rozmýšľal. Šúchal si ju s takým nasadením, že som ho musel zastaviť.

„Robbie. Hej! Vráť sa na zem.“

Aby ma uistil, vystrel ku mne dľaň. Všetko je v poriadku. Jednoducho sa chcel tej otázke ešte minútu povenovať; kým sa to ešte dalo, chcel ju nasledovať do temnoty.

A čo keby sme odtiaľ nič nepočuli? Ale naozaj nikdy?

Povzbudzujúco som tomu môjmu malému vedcovi prikývol – *len do toho*. S pozorovaním hviezd bol nadnes koniec. Toto miesto je známe častými zrážkami, no nám bol dopriaty jasný večer. Na obzore visel tučný mesiac v splne. Pomedzi stromy,

tak ostro, až sa zdalo, že je nadosah, žiarila Mliečna cesta – nepočetné množstvo bielych bodiek na čiernom pozadí. Ak ste vydržali a nepohli sa, takmer ste videli, ako sa tie hviezdy na oblohe posúvajú.

Nič nie je isté. Tak to je.

Zasmial som sa. Raz za deň, ale často aj viackrát, ma poriadne rozosmial. Taký vzdor. Taká radikálna skepsa. Tak veľmi sa na mňa podobal. A tak veľmi sa podobal na ňu.

„Nie,“ súhlasil som. „Nič nie je isté.“

No ale keby sme niečo počuli? To by znamenalo strašne veľa!

„To rozhodne.“ Niekedy inokedy budeme mať v noci dost času porozprávať sa o tom, čo presne. Teraz bol čas ísť do postele. Zodvihol hlavu k oku teleskopu a poslednýkrát sa pozrel na žiarivé jadro galaxie Andromedy.

Môžeme dnes spať vonku, oči?

Na týždeň som ho vypýtal zo školy a zobral so sebou do lesa. Zase mal problémy so spolužiakmi a obaja sme si od toho potrebovali oddýchnuť. Neprichádzalo do úvahy, že by som ho dotiahol až sem do Smoky Mountains a potom mu nedovoliť spať vonku.

Vrátili sme sa dovnútra, aby sme sa na expedíciu pripravili. Na prízemí sa nachádzala jediná obrovská miestnosť, kde obklad voňal po borovici s ľahkým nádychom údenia. Kuchyňa páchla po vlhkých utierkach a omietke – bola to vôňa typická pre dažďový prales mierneho pásma. Na skrinkách boli prilepené papieriky s odkazmi: *Kávové filtre sú nad chladničkou. Použite iný riad, prosím!* Na otlčenom dubovom stole sa rozprestieral zelený obal so špirálovou väzbou, v ktorom boli pokyny: finty týkajúce sa kanalizácie, umiestnenie poistiek, dôležité telefónne čísla. Každý spínač bol označený: *povala, schody, chodba, kuchyňa.*

Okná siahali až po strechu a poskytovali výhľad tým smerom, kde sa zajtra ráno bude nachádzať nekonečný zástup horských hrebeňov. Dve vidiecke pohovky stáli po oboch stranách kachličkami obloženého krbu, ktorý zdobili losy, kanoe a medvede. Zobrali sme matrace, vytiahli sme ich von a položili na podlahu verandy.

Mohli by sme tu mať niečo na zahryznutie?

„To nie je dobrý nápad, kamoš. *Ursus americanus*. Na päť štvorcových kilometrov vychádzajú štyri kusy a arašidy zacítia odtiaľto až do Severnej Karolíny.“

V žiadnom prípade! Zodvihol prst. Ale niečo mi to pripomenulo!

Opäť vbehol dovnútra a vrátil sa s malou knihou v mäkkej väzbe.

Cicavce v Smoky Mountains.

„Naozaj, Robbie? Veď je tu tma ako v rohu.“

Zodvihol kľukou poháňanú pohotovostnú baterku. Keď sme sem ráno prišli, bol ňou fascinovaný a dožadoval sa vysvetlenia, ako ten zázrak funguje. Teraz sa nevedel nasýtiť toho, že dokáže vyrábať svetlo.

Usadili sme sa v našom improvizovanom základnom tábore. Vyzeral šťastne a o nič iné počas tohto špeciálneho výletu nešlo. Ležali sme na tých narýchlo rozložených posteliach na prehýbajúcich sa doskách, spolu sme sa nahlas pomodlili sekulárnu modlitbu jeho matky a potom sme zaspali pod našou galaxiou, ktorú tvorí štyristo miliárd hviezd.

NIKDY SOM NEVERIL diagnóze, ktorú lekári môjmu synovi stanovili. Keď sa jedna diagnóza za tridsať rokov dočká troch rôznych názvov, keď sú na opísanie jej úplne protichodných symptómov potrebné dve rôzne kategórie, keď najprv neexistuje a potom sa z nej v priebehu jedinej generácie stane najbežnejšie diagnostikovaná porucha u detí, keď na jej liečbu dvaja rôzni lekári chcú predpísať tri rôzne lieky, tak niečo nie je v poriadku.

Môj Robin nespával vždy dobre. Raz za čas sa pomočil a potom sa veľmi hanbil. Znepokojoval ho hluk; zvuk v televízii vždy takmer úplne stíšil, až som nič nepočul. Neznášal, keď jeho látková opica nesedela v práčovni na svojom bydle nad práčkou. Všetky peniaze zo svojho vreckového investoval do hry, v ktorej sa zbierali kartičky – volala sa *Pozbieraj všetky!* –, ale nedotknuté a zoradené podľa čísel ich potom nechával v plastových obaloch v špeciálnom fascikli.

Keď si niekto prdol, zacítil to aj z opačnej strany preplneného kina. Celé hodiny sa dokázal sústreďovať na knihy o mineráloch v Nevade alebo anglických kráľoch a kráľovných – na čokoľvek, čo bolo zapísané v tabuľkách. Neustále a zručne si kreslil a starostlivo upravoval detaily, ktoré som si ja ani nevšimol. Jeden celý rok kreslil zložité budovy a stroje. Potom zvieratá a rastliny.

Jeho vyhlásenia boli pre všetkých okrem mňa absolútne nezrozumiteľné. Dokázal citovať celé filmové scény, hoci ich videl len raz. Neustále si opakoval spomienky a zakaždým, keď si prešiel všetky podrobnosti, bol o niečo šťastnejší. Keď dočítal knihu, ktorá sa mu páčila, okamžite ju od prvej strany začal čítať odznova. Z ničoho nič vybuchol. Rovnako sa však dokázal aj tešiť.

Počas ťažkých nocí, keď sa utiahol ku mne do postele, chcel ležať na tej strane, ktorá je najďalej od tých nekonečných hrôz za oknom. (Aj jeho matka si vždy vybrala bezpečnú stranu). Počas dňa sa zasníval, mal problémy s dodržiavaním termínov a áno, odmietal sa sústreďiť na veci, ktoré ho nezaujímali. Nikdy sa však nevrátil, nepobehoval ani bez prestávky nerozprával. A veciam, ktoré mal rád, sa dokázal venovať celé hodiny. A teraz mi povedzte, aká diagnóza sa na to všetko hodí? Aká porucha mi vysvetlí môjho syna?

Hypotéz bolo viac než dosť vrátane syndrémov pripisovaných toxínom v hodnote niekoľko miliárd dolárov, ktorými v tejto krajine každý rok postrekujú jedlo. Jeho druhý pediater sa ma snažil presvedčiť, že Robin „spadá do spektra“. Mal som chuť tomu chlapovi povedať, že do spektra predsa spada každý človek žijúci na tejto smiešnej malej planétke. Presne v tom totiž spočíva *pointa* spektra. Mal som mu chuť povedať, že poruchou spektra je aj život sám osebe, pretože každý z nás vibruje na svojej vlastnej frekvencii a všetci sme aj tak súčasťou jednej nekonečnej dúhy. Potom som mal chuť udrieť ho. Predpokladám, že aj na to existuje nejaká diagnóza.

Zvláštne je, že v Diagnostickom a štatistickom manuáli duševných porúch neexistuje žiadna diagnóza pre nutkavú potrebu diagnostikovať iných ľudí.

Keď Robina na dva dni vylúčili zo školy a začali sa oňho zaujímať školskí lekári, všetko sa vo mne búrilo. Čo vlastne chceli riešiť? Zo syntetického oblečenia sa mu robil príšerný ekzém. Spolužiaci mu robili zle, lebo nerozumel ich zákerným rečiam. Keď mal sedem rokov, jeho matka zahynula pri dopravnej nehode. Jeho milovaný pes zomrel od smútku o niekoľko mesiacov neskôr. Aké ďalšie dôvody pre poruchy správania boli ešte potrebné?

Keď som videl, ako medicína nedokáže pomôcť môjmu vlastnému dieťaťu, prišiel som s vlastnou prelomovou teóriou: potrebujeme skoncovať s naprávaním života. Môj chlapec predstavoval malý vesmír, ktorý som nikdy nemal šancu pochopiť. Každý jeden z nás predstavuje experiment, ale my sami nemáme pritom ani potuchy, čoho sa ten experiment týka.

Moja manželka by vedela, ako sa má s lekármi rozprávať. *Nikto nie je dokonalý*, hovorievala. *Ale všetci máme naozaj nádherné nedostatky.*

BOL CHLAPEC, TAKŽE celkom prirodzene chcel vidieť Hillbilly Vegas. Tri mestá spojené do jedného a dvesto prevádzok, kde si človek môže objednať palacinky. To sa nedá nemilovať.

No a tak sme nasadli do auta, vyrazili od zrubu a prešli tridsať kilometrov pozdĺž nádhernej rieky. Trvalo nám to takmer hodinu. Robin pozoroval vodu, zo zadného sedadla sledoval kaskády. Bingo v divočine; jeho nová obľúbená hra.

Vysoký vták! Zakričal.

„A aký je to druh?“

Listoval si v sprievodcovi. Obával som sa, že mu z toho v aute príde zle. *Volavka?* Obrátil sa naspäť k rieke. Nasledoval ďalší poltucet zákrut a zase zakričal.

Líška! Líška! Videl som ju, oci!

„Sivú alebo červenú?“

Sivú. Fíha!

„Sivá líška loží po tomelových stromoch a živí sa ich plodmi.“

To nie je možné. Skontroloval si to v *Cicavcoch v Smoky Mountains*. Kniha potvrdila to, čo som mu hovoril. Vzdychnol si a štuchol ma. *Odkiaľ to vlastne všetko vieš?*

Kým sa ráno zobudil, vždy som si listoval v jeho knihách a vďaka tomu som si udržoval náskok. „Ale no tak. Som predsa biológ, nie?“

Astro... biológ.

Grimasou sa snažil zistiť, či práve neprekročil neviditeľnú hranicu. Stratil som dych, bol som v šoku, ale zároveň ma pobavil. Mal síce problém so zvládaním hnevu, ale nikdy nebol zákerný. Trocha zákernosti by ho, úprimne povedané, dokázalo o čosi viac ochrániť.

„Tak moment, pane. Práve si sa pripravil o príležitosť od-
dýchnuť si až do konca ôsmeho roku svojho pobytu na Zemi.“

Grimasa na tvári mu stvrdla a vrátil sa k pozorovaniu rieky. Po poldruha kilometri tej kľukatej horskej cesty mi ruku položil na rameno. *Len som žartoval, oci.*

Ďalej som sledoval cestu. „Aj ja,“ povedal som.

Čakali sme v rade na vstup do zábavného parku Ripley's Odditorium. To miesto ho znervózňovalo. Deti v jeho veku tam pobe-

hovali a vytvárali skupinky malých grázlov. Pri každom výkriku sa Robin strhol. Stačilo tridsať minút tejto hrôzy a už ma prosil, aby sme odtiaľ šli preč. V akváriu si viedol lepšie aj napriek tomu, že raja, ktorú chcel zachytiť na skici, odmietala nehybne stáť na jednom mieste.

Na obed sme si dali hranolčky s cibuľovými krúžkami a potom sme sa výťahom vyviezli na vyhliadkovú vežu. Takmer sa na jej sklenenú podlahu vyvracal. Hánky mal celé biele a pomedzi zuby precedil, že je to úžasné. Vrátili sme sa do auta; podľa všetkého bol rád, že Gatlinburg máme z krku.

Na spiatočnej ceste do zrubu bol zamyslený. *No tak toto by určite nepatrilo medzi mamine obľúbené miesta na svete.*

„Nie. Pravdepodobne by sa nedostalo ani do prvej trojky.“

Zasmial sa. Ak som si vybral správnu chvíľu, dokázal som ho rozosmiať.

Večer bolo síce príliš zamračené a hviezdy sa nedali pozorovať, ale opäť sme spali vonku, na tých vidieckych matracoch s losmi a medveďmi. „Zajtra máš narodeniny,“ zašepkal som dve minúty po tom, čo Robin zhasol svoju baterku. Už však zaspal. Za oboch som teda odriekal modlitbu jeho mamy, aby som ho mohol upokojiť, ak sa zobudí a so zdesením si uvedomí, že na to zabudol.

V NOCI MA zobudil. *Kolko si hovoril, že je hviezd?*

Nedokázal som sa hnevať. Vyrhol ma zo spánku, zároveň som sa však tešil, že ešte stále rozmýšľa nad hviezdami.

„Vynásob každé zrunko piesku na Zemi počtom stromov. Sto oktiliónov.“

Prinútil som ho odpočítat dvadsaťdeväť núl. Po prvých päťnástich nulách sa počítačný smiech zmenil na stonanie.

„Keby si bol staroveký astronóm a používal rímske číslice, nedokázal by si to číslo zapísať. Ani za celý život.“

Kolké z nich majú planéty?

Toto číslo sa rýchlo menilo. „Väčšina z nich pravdepodobne má aspoň jednu planétu. Mnohé ich majú viac. Len v samotnej Mliečnej ceste môžu podmienky vhodné na život panovať až na deviatich miliardách planét podobných Zemi. Pripočítaj desiatky ďalších galaxií v Miestnej skupine galaxií...“

A potom, oci...?

Bol pripravený na straty. Samozrejme, že mu Velké ticho ubližovalo. Tá nesmierna prázdnota ho nútila klásť si rovnaké otázky, aké si pri slávnom obede v Los Alamos pred trištvrte storočím kládol aj Enrico Fermi. Ak je vesmír väčší a starší ako si vôbec dokážeme predstaviť, tak potom evidentne máme problém.

Oci? Keď sa tam všade dá bývať, ako je možné, že nikde nikto nie je?

RÁNO SOM SA tváril, že som zabudol, aký je deň. Môj čerstvo deväťročný syn ma prekukol. Kým som pripravoval superluxusné ovsené vločky s poltuctom prísad, Robin sa vrtel na mieste, odrážal sa od pultu a nadšene poskakoval. Prekonali sme rekord v rýchlosti jedenia.

Podme rozbaľiť darčeky.

„Čo máme rozbaľiť? Celkom si veríš, nie?“

Neverím. Mám hypotézu.

Vedel, čo dostane. Celé mesiace so mnou vyjednával: digitálny mikroskop, ktorý by sa dal pripojiť k môjmu tabletu a na obrazovke sa potom dali sledovať zväčšené zábery. Celé ráno strávil pozorovaním mikroorganizmov vo vode z rybníka, buniek z vnútornej strany vlastného líca a spodnej strany javorového listu. Bol by šťastný, keby po celý zvyšok dovolenky mohol pozorovať vzorky a zapisovať si poznámky do notesa.

Nechcel som, aby toho naňho bolo priveľa, ale i tak som vytiahol aj tortu, ktorú som potajomky kúpil v malej pekárni v štýle päťdesiatych rokov na úpätí kopcov. Tvár sa mu rozžiarila, ale potom sa spamätal.

Torta, očí?

Rozbehol sa ku škatuli, ktorú som zabudol schovať. Študoval zloženie a krútil hlavou.

Nie je vegánska, očí.

„Máš narodeniny, Robbie. Ako často ich máš...? Sotva raz do roka?“

Odmietol sa usmiať. *Mlieko. Mliečne výrobky. Vajce. Mama by s tým nesúhlasila.*

„Och, mamu som tortu videl jesť veľakrát!“

Len čo som tie slová vyslovil, oľutoval som ich. Robin pripomínal krotkú veveričku a nebol si istý, či sa má zmocniť tej dobroty, po ktorej tak veľmi túži, alebo radšej utiecť späť do lesa.

Kedy?

„Občas urobila výnimku.“

Robin uprene hľadel na koláč, na tú nehriešnu vec z mrkvy, ktorej cnosnosť by všetky ostatné deti odradila. Ten jeho krátky a malý narodeninový raj práve ovládli hady.

„Je to v poriadku, kamoš. Môžeme ňou nakrmiť vtáky.“
Ale možno by sme z nej kúsok mohli najprv ochutnať?
Ochutnali sme. Zakaždým, keď mu torta zachutila, spamätal sa a opäť sa zamyslel.

Aká bola vysoká?

Jej výšku poznal. Dnes však potreboval nejaké číslo.

„Stopäťdesiatsedem a pol centimetra. Onedlho ju prerastieš. Bola bežkyňa, pamätáš?“

Prikývol, ale viac sebe ako mne. *Drobná, ale silná.*

Presne tak o sebe hovorila, keď sa chystala do bitky na Kapitole. Ja som ju rád označoval za „skladnú, ale planetárnu“. Ukradol som to z istého Nerudovho sonetu, ktorý som jej recitoval v jeden jesenný večer, čo sa skončil zimou. Keď som ju chcel požiadať o ruku, musel som sa uchýliť k slovám iného muža.

Ako si ju volal?

Keď mi čítal myšlienky, vždy to mnou otriaslo. „Všetkými možnými menami. Veď si ich pamätáš.“

Ale ako napríklad?

„Napríklad Aly ako Alyssa. A Ally, lebo bola mojou spojenkyňou.“

Miss Lissy.

„To nikdy nemala rada.“

Mama. Volal si ju mama!

„Občas. Áno.“

To je také strašne zvláštne. Natiahol som ruku a postrapatil som mu vlasy. Odtiahol sa, ale nechal to tak. *Porozprávaj mi znova o tom, ako som dostal svoje meno.*

Vedel, ako dostal svoje meno. Ten príbeh počúval častejšie, než bolo zdravé. Nepýtal sa naň však už celé mesiace a mne neprekážalo zopakovať mu ho.

„Na prvom rande sme sa s mamou vybrali pozorovať vtáky.“

Pred Madisonom. Aj pred všetkým ostatným.

„Aj pred všetkým ostatným. Mama bola skvelá! Všade ich objavila. Horáriky a drozdy a pamuchár jelšový – každý jeden vták bol jej dobrým priateľom. Nepotrebovala ich ani vidieť. Poznala ich podľa spevu. Ja som v tom bol, naopak, úplne

stratený a neustále som videl len také malé hnedé škvvrny, ktoré som nevedel ani rozoznať...”

A hovoril si si, že si ju radšej mal zobrať do divadla?

„Aha. Takže som ti to *predsa len* už rozprával.“

Možno.

„Nakoniec som *predsa len* uvidel čosi oranžovo-červené. Bol som zachránený. Začal som kričať *fíha, fíha, fíha!*“

A mama povedala „Čo tam vidíš? Čo tam vidíš?“

„Bola veľmi nadšená aj za mňa.“

Potom si zahrešil.

„Áno, možno som zahrešil. Bolo to pre mňa veľké poníženie.

„Fúha. Prepáč. Je to len červienka.“ Myslel som si, že tú ženu už nikdy neuvidím.“

Čakal na pointu, ktorú z nejakého dôvodu opäť raz potreboval počuť nahlas.

„Lenže mama cez ten svoj ďalekohľad hľadela, akoby žiadneho exotickjšieho živého tvora nikdy nevidela. Ani neodvrátila pohľad a povedala ‚Červienku mám zo všetkých vtákov najradšej.‘“

Vtedy si sa do nej zamiloval.

„Vtedy som si uvedomil, že v jej blízkosti chcem stráviť čo najviac času. Vždy, keď sme niečo robili spolu – keď sme čítali noviny alebo si čistili zuby, alebo vypĺňali daňové priznanie, alebo vynášali smeti. Akúkoľvek zbytočnosť alebo nudnú vec, ktorú sme považovali za samozrejmosť. Vymenili sme si pohľady, prečítali si navzájom myšlienky a jeden z nás vykrikol ‚Červienku mám zo všetkých vtákov najradšej!‘“

Postavil sa a položil svoj tanier na môj, odniesol ich k umývadlu a pustil vodu.

„Haló! Máš *predsa* narodeniny. S umývaním riadu som dnes na rade ja.“

Opäť sa posadil oproti mne a na tvári sa mu objavil ten typický výraz, ktorý hovoril *pozerať sa mi do očí*.

Môžem sa ťa niečo opýtať? Ale neklam mi, oci. Úprimnosť je pre mňa dôležitá. Mala červienku naozaj zo všetkých vtákov najradšej?

Nevedel som, ako byť rodičom. Väčšinu vecí som robil tak, ako som si pamätal, že ich robila ona. Každý deň som urobil dosť chýb na to, aby Robina poznačili na celý život. Jediná moja nádej spočívala v tom, že všetky tie chyby sa navzájom nejako vykrátia.

„Že ako to bolo naozaj? Mama mala vždy najradšej toho vtáka, ktorého mala práve pred sebou.“

Táto odpoveď ho rozrušila. Rozrušila toho nášho malého zvedavca, ktorý bol rovnako zvláštny ako všetci ostatní. Ešte nevedel ani rozprávať a už naňho doliehala história celého sveta. *Má šesť a táhá mu na šesťdesiat*, povedala Aly niekoľko mesiacov pred smrťou.

„Obaja sme červienku, po anglicky robin, považovali za národného vtáka. Bol pre nás výnimočný. Stačilo len vysloviť to slovo a žilo sa nám lepšie. Nikdy nám ani nenapadlo, že by sme ti dali nejaké iné meno.“

Vyceril zuby. *Tušil si, aké to je, keď sa človek volá Robin?*

„Ako to myslíš?“

Akože v škole? V parku? Všade? Ja to musím riešiť každý deň.

„Robbie? Počúvaj ma. Už zase ťa decká šikanujú?“

Zatvoril jedno oko a odtiahol sa. *Ráta sa aj to, keď ma celý tretí ročník majú za úplného somára?*

Vystrel som ruky a prosil o odpustenie. Alyssa zvykla hovoriť *Svet toto dieťa rozbije na márne kúsky.*

„Je to vznešené meno. A hodí sa pre ženy aj pre mužov. Dajú sa s ním dosiahnuť veľké veci.“

Možno na nejakej inej planéte. A pred tisíc rokmi. Tak vám ešte raz ďakujem.

Hľadel do okuláru svojho mikroskopu a vyhýbal sa mi. Poznámky si robil čoraz starostlivejšie. Nieкто, kto by to sledoval zvonku, by si mohol myslieť, že ide o ozajstný výskum. V druhej triede ho učiteľka v osobnom hodnotení označila za *pomalého, ale nie vždy presného*. V pomalosti mala pravdu, v presnosti sa mýlila. Pri dostatku času vedel dosiahnuť takú presnosť, akú si nedokázala ani predstaviť.

Vyšiel som sa na verandu nadýchať stromov. Les sa tiahol do všetkých strán. O päť minút neskôr – Robin musel mať pocit, že prešla celá večnosť – vyšiel von aj on a vtisol sa mi pod pažu.

Prepáč, oci. Je to dobré meno. A nevádí mi, že som... ved' vieš, že ľudia sú zo mňa zmätení.

„Všetci sme takí. A všetci sme aj zmätení.“

Strčil mi do ruky list papiera. *Pozri si to. Čo si o tom myslíš?*

Z ľavého horného rohu hľadel smerom do stredu vták nakreslený farebnými ceruzkami z profilu. Nakreslil ho dobre, nechýbal ani pruhovaný krk a biele škvrny okolo očí.

„No ale pozrime sa. Mamin najobľúbenejší vták.“

A čo tento?

Z pravého horného rohu hľadel druhý vták. Ani jeho si nebolo možné pomýliť: havran so zloženými krídlami ako muž v smokingu, ktorý sa prechádza s rukami za chrbtom. Priezvisko mojej rodiny bolo odvodené od slova *Bran* – v írčine sa ním označoval práve havran. „Pekné. To je z hlavy Robina Byrna?“

Papier si zobral späť a premeral si ho; už plánoval drobné úpravy. *Keď sa vrátíme domov, mohli by sme tú kresbu vytlačiť na výkres? Naozaj, naozaj potrebujem výkres.*

„To by šlo, ty môj oslávenec.“

ZOBRAL SOM HO na planétu Dvau, ktorá mala zhruba rovnakú veľkosť aj podnebie ako Zem. Boli na nej hory a planiny a na povrchu voda, hustá atmosféra s oblakmi, vetrom a dažďom. Rieky obrusovali kamene v obrovských korytách, ktorými sa sedimenty dostávali do rozvlnených morí.

Syn to všetko nasával a chvel sa pritom. *Vyzerá to ako tu, oci? Ako na Zemi?*

„Trochu.“

Čo je iné?

Na červenkastom kamenistom pobreží, na ktorom sme stáli, nebola odpoveď na prvý pohľad jasná. Otočili sme sa a zahľadeli sa na druhú stranu. Po celej krajine pred nami nič nerástlo.

Je to mŕtve?

„Nie mŕtve. Skús sa pozrieť cez mikroskop.“

Kľakol si a na zrkadielko položil kúsok povlaku, ktorý tam ostal po prílive. Všade boli živé tvory: špirály a tyčinky, zrníčka pripomínajúce ragbyové lopty a vlákna, vrúbkované, pórovité alebo olemované bičikmi. Keby si bol chcel urobiť čo i len náčrty, bolo by mu to trvalo celú večnosť.

Akože je to ešte mladé? Že sa to ešte len začína?

„Je to trikrát staršie ako planéta ZEM.“

Rozhliadol sa po pustej krajine. *Tak čo sa potom stalo? Môj chlapec považoval voľne kráčajúce veľké živé tvory za celkom prirodzené.*

Povedal som mu, že planéta Dvau je takmer dokonalá – v galaxii správneho druhu sa nachádza na správnom mieste so správnou železitosťou a nízkym rizikom zničenia radiáciou alebo inými smrteľnými vplyvmi. Okolo hviezdy správneho druhu obieha v správnej vzdialenosti. Rovnako ako Zem má tektonické platne a sopky a silné magnetické pole, no a výsledkom sú stabilné uhlíkové cykly a stále teploty. Rovnako ako na Zem na ňu z komét dopadá voda.

No to ma podrž. Čo všetko Zem potrebovala?

„Viac, než si nejaká planéta zaslúži.“

Luskol prstami, ale boli príliš gumené a malé na to, aby vydali zvuk. *Mám to. Meteority!*

Planéta Dvau mala však, rovnako ako Zem, k dispozícii iné veľké planéty na vzdialenejších obežných dráhach, ktoré ju chránili od veľkého bombardovania.

Tak čo sa potom stalo? Zdalo sa, že sa rozplače.

„Chýba veľký mesiac. Na blízku nie je nič, čo by stabilizovalo rotáciu.“

Vzlietli sme na nízku obežnú dráhu a svet sa rozkymácal. Sledovali sme, ako sa dni chaoticky menia a ako sa apríl v jedinom okamihu zmenil na december, potom august, potom máj.

Sledovali sme to milióny rokov. Mikróby narážali na svoje limity ako plavák do móla. Zakaždým, keď sa život pokúsil vyslobodiť, planéta sa roztočila a vrátila ho späť k extrémofilom.

Navždy?

„Až kým slnečné erupcie nespália atmosféru.“

Keď som uvidel výraz na jeho tvári, mal som chuť nakopať sa za to, že som mu to prezradil priskoro. *Je to v pohode*, povedal s predstieraným hrdinstvom. *Skoro v pohode.*

Planéta Dvau bola až po obzor vyprahnutá. Krútil hlavou a snažil sa rozhodnúť, či predstavuje triumf, alebo tragédiu. Pozrel na mňa. Keď prehovoril, položil mi otázku, ktorá je vo vesmíre prvou otázkou života.

A čo ešte, oci? Kde inde? Ukáž mi ďalšiu.